

КРАЯТ НА СВЕТИЛИЩЕТО

Според Аристотел [1] о. Самотраки е бил цели 700 години тракийски. Троянците и пеласгите са народи, близки до траките. Така троянци, финикийци (на Мала Азия), пеласги (в района около Атина – Атика) и огромното море траки са най-старите народи на Балканския полуостров и около Тракийско море. Елините са дошли по-късно. Но през XIII в. пр. н. е. елините печелят Троянската война, благодарение предателството на тракийския цар Полиместор. Ако ритуалното убийство на Орфей е повратна точка в духовната сфера, то предателството на Полиместор и падането на Троя е повратна точка в политическата сфера. От този момент нататък расте елинското влияние, а старите народи посепенно се затварят вътре в себе си и губят влияние. Елините изцеждат най-доброто от тяхната духовност чрез орфизма и орфистите. Цели 5 века (от XIII до VIII в. пр. н. е.) е Орфическият период. Когато вече не е имало какво да се възприеме, е започнал периодът на преосмисляне и вътрешно преживяване на полученото духовно наследство. През VIII в. пр. н. е. започва Омировият период. За елините вече полученото знание е толкова добре усвоено, че то става тяхно. Божественият пантеон се обновява с нови лица. Старите песни и религиозни химни се обновяват в гръцки стил. От старите религиозни знания се ражда философията на Платон и Аристотел, развиват се естествените науки и най-вече математиката и медицината. Сменят се географски и топонимни названия. Вероятно някъде около VII – VI в. пр. н. е. Тракийско море става Бяло море (включено в Егейско море). Сега вече всички знаят само легендата за Атинския цар Егей, който се хвърлил в морето от скръб, мислейки, че синът му Тезей е убит от Минотавъра. Около VI – V в. пр. н. е. траките навлизат с флотата си в Тракийско море и правят отчаян опит да си върнат влиянието там, но са разбити. Постепенно финикийци, троянци, пеласги са претопени. Троя е забравена и дори започват да се съмняват, че въобще е имало такъв град.

Независимо от всичко, централното светилище на Дионис в Родопите продължава да съществува и да се ползва с голям престиж. Александър Македонски идва не като завоевател, а да се поклони и да попита за бъдещето си в 335 г. пр. н. е. През 146 г. пр. н. е. римляните завладяват Гърция, а през 86 г. пр. н. е. римският пълководец Сула

КРАЯТ НА СВЕТИЛИЩЕТО

Автор: Admin

Вторник, 25 Март 2014г. 12:13ч. - Последна промяна Вторник, 25 Март 2014г. 12:14ч.

ограбва Атина и разрушава до основи градските стени. Но Родопите остават тракийски и през 60 – 59 г. пр. н. е. Гай Октавий, който е управител на римската провинция Македония, е допуснат в светилището. Той получава прорицание за сина си Октавиан, който тогава е на три години. Казано му е, че Октавиан ще стане световен господар, също както Александър Велики, защото пушекът от виното, излято върху същия този олтар, е стигнал чак до небето. Прорицанието се изпълнява 32 г. по-късно, когато Октавиан е провъзгласен от римския Сенат за Август (Свещен – титла, отговаряща на титлата Император).

Тъй като в македонската държава култът към Дионис е много разпространен, македонските владетели избягват да воюват с бесите. Пример в това отношение може да бъде Александър III Велики, който поднася дарове на Дионис в централното му светилище и е пропуснат свободно да премине при похода му срещу трибалите през 335 г. пр. н. е. Когато обаче земите на траките влизат в обсега на римските интереси, положението се променя. Рим прилага максимата „Разделяй и владей!“ Римляните търсят приятелски племена и общо взето почти през цялото време приятелски настроени към тях, а дори и директни техни съдружници са одрисите и дентелетите.

Регионът на одрисите е най-голям и е свързан с държавата на одрисите, като в определени периоди към Одриската държава са присъединявани и други тракийски племена. Одрисите се разполагат в Тракийската низина и Източните Родопи. По поречието на р. Марица те граничат с корпилите и брените, а брените граничат с бесите в района на горното течение на р. Хебър (Марица). На северозапад одрисите стигат до Средна гора, където са великойлалетите. В района на Средните Родопи одрисите граничат с малокойлалети, травси и сапеи. Никъде одрисите нямат пряк контакт с бесите.

Дентелетите са в района на Кюстендил по горното и средното течение на Струма. Те винаги са били съюзници на Рим.

Освен приятелски настроените към Рим тракийски племена има и една група от т. нар. „независими тракийски племена“. Това са сатри, меди, дии и беси, а в някои случаи към тях се присъединяват серди и койлалети.

Медите (от тях произхожда Спартак) са едно от най-многобройните и силни тракийски племена. Те са клон на витините и техен авангард. Медите първи се заселват в района

на р. Струма в горното и средното ѝ течение в областта на Благоевград, Кюстендилското, Кресненското и Руенското дефилета. Техните сродници витините се заселват в района на Мала Азия. На север по поречието на Струма между медите и дентелетите се заселва малкото племе на агрианите. Южно от медите по долното течение на Струма живеят синтите.

На изток от медите са сатрите. Територията на сатрите е оградена от естествени граници: на север – стръмните склонове на Рила (с вероятно антично име Донакс), стръмните склонове на Пирин, на изток – средното и част от долното течение на р. Места. Така сатрите били отделени от землището на бесите и техните клонове.

Херодот смята, че бесите са част от сатрите. За разлика от него, на базата на находки на материалната и духовна култура, българските историци приемат, че сатрите могат да се разглеждат като обособено племе. Бесите, заедно с диобеси, дии, трали, травси и сапеи, били сродни племена или племенен съюз. В горното течение на Марица, в района на Белово, Костенец, ридовете Алабак и Раковица са диабесите. Те контролират прохода „Суки” (Траянови врата). На югозапад от тях по горното течение на Места били диите. Следи от тях са открити в района на Доспат и Девин. Старото име на Девин е Дъовлен (Диовлен). Диите са известни още като „махайрофори”, което на гръцки означава „мечоносци”. Те са носели криви мечове, наречени „махайри”. Били изключително свободолюбиви. Винаги са имали автономия, за която споменава и Тукидид.

Южно от диите, по източния бряг на долното течение на Места били тралите (триалите). На изток от тралите по горното течение на р. Артеоскос (Арда) са: северно от реката – травси; южно от реката – сапеи.

Така вече може да бъде описана територията на „независимите тракийски племена”. В центъра на тази територия, в Северозападните Родопи, между диобеси, дии, трали, травси и сапеи са бесите. Това е територията на „независимите тракийски племена”. За римляните винаги е било проблем да преминат през нея. За тази територия говори биографът на Александър Македонски Ариан, когато описва похода му към трибалите през 335 г. пр. н. е. Земята на бесите, заедно със сродните им племена диобеси, дии, трали, травси, сапеи става още по-непревземаема, защото е заобиколена в кръг от други племена, които са държали на независимостта си и са се противопоставяли на римляните. За разположените на запад сатри и меди вече стана дума. На северозапад са сердите, на североизток – великойлалети, на югоизток – малокойлалетите.

По горното течение на Искър, в района на планината Скомброс (дн. Витоша) и Софийското поле са сърдите. Те граничат с дентелетите и доибесите, а така също и с великойлалетите, които населяват западните и средните части на Средна гора. Великойлалетите стигат до днешната община Калояново, обл. Пловдив. В района на село Дуванлий, общ. Калояново койлалетите съжителстват с одрисите. „Най-големите праисторически селища – „Камшикова могила” и „Чераджийска могила”, се намират до Калояново, Житница и Дуванлий. В периода VIII в. пр. Хр. – V в. сл. Хр. земите на община Калояново са част от територията на Древна Тракия, населявани от тракийските племена койлалети и одриси”. [\[2\]](#)

Като един от центровете на Одриското царство още от времето на първия му владетел Терес I (480 г. пр. н. е.) районът на село Дуванлий е проучван много през годините. Още през 1868 г. Алберт Дюмон, считан за един от основателите на тракийската археология, посещава района. Там са работили проф. Богдан Филов, д-р Иван Велков, Васил Миков. Проф. д-р Маргарита Тачева счита, че при селата Дуванлий и Черноземен е разположен династичен родов некропол на одрисите.

На територията на одрисите се е намирало и много известното днес светилище Перперикон и крепост Перперикон (Перперек). В този район има и златен рудник, намиращ се край село Стремци, на 4 км. западно от крепостта Перперикон, който първоначално е смятан за светилище на одрисите. „В публикацията на Б. Дерибеев (1980 г.) се приема, че обектът представлява скален некропол на могъщ владетел или светилище на одрисите.” [\[3\]](#)

Малокойлалетите заемат североизточните склонове на Родопите, като се започне от района около Асеновград и се продължи по средното и долното течение на р. Арда. В района на Асеновград, Лъки, Ардино граничат с травсите от групата на бесите. По течението на Марица малокойлалетите граничат с брени, корпили, одриси.

Става ясно, че около земята на бесите има двоен обръч от племена. Първият кръг представлява външната част и е заселен от войнствени тракийски племена, които са описани от римските автори като разбойнически, защото не са се подчинявали и са нападали римските войски от провинция Македония. Известно е, че Македония става римска провинция през 149 г. пр. н. е. Този първи кръг е съставен от меди, серди, великойлалети, малокойлалети, корпили, сатри. Вътрешният кръг е съставен от племенната група на бесите: сапеи, травси, трали, дии, диобеси. Центърът на този

вътрешен кръг е територията на бесите, обслужващи централното светилище на Дионис, намиращо се в Северозападните Родопи, в района на връх Сютка. [4]

Допълнителна пречка за проникването на римляни, македонци и одриси през територията на независимите траки е непристъпният терен. Навлизането в тези земи е можело да стане през прохода Суки или през Доспатския проход, които са контролирани от племенната група на бесите.

Проходът Суки се намира на около 15 км. от Костенец при тунела на днешната магистрала Тракия. Там е крепостта Траянови врата, открита при археологически разкопки през 1985-1986 г. от проф. Димитрина Джонова. Проучванията показват, че крепостта е била добре укрепена през VI в. след Хр. от император Юстиниан I, когато започват нападенията от славяните. Това е пътят, по който могат да проникнат в Тракийската низина. При прохода Суки (Траянови врата) е станала битката между Василий II Българоубиец и цар Самуил през август 986 г. Там Василий II загубва почти цялата си 60 хилядна армия, а самият той успява да избяга, пазен само от една малка арменска охранителна рота, по една от пътеките и се насочва към Пловдив. [5] „Кръст опът на много култури и цивилизации, регионът е бил населяван още през Бронзовата и Желязната епоха. През I хил. пр. Хр. неговите първи обитатели били тракийските племена беси.

Траките са наричали прохода „Суки“, известен още от V в. пр. Хр., когато през него минал военният поход на тракийския цар Ситалк. В 13 г. пр. Хр. районът става част от Римската империя, а в края на I и началото на II в. сл. Хр. територията принадлежи към Римската провинция Сердика. Проходът свързвал Рим с най-източните части на империята като част от съвременния маршрут Белград – Ниш – София – Траянови врата – Пловдив – Одрин – Истамбул.” [6] Така описаният път е известният път Виа Милитарис.

Освен през Суки римляните са преминавали от Македония към Тракия и през прохода Аконтисма (на десетина километра западно от гр. Филипи), по древния път Виа Егнация. Както свидетелства Амиан Марцелин: „В източния си кът Македония се допира до пограничните части на Тракия и съобщенията между двете области се извършват посредством един стръмен и тесен проход, който се нарича Аконтисма. Най-близката на държавната поща оттук е Арстуда (около дн. Катерини), където се сочи гробът на прославения със свършените си трагедии Еврипид, и Стагира (около дн. гр. Лариса), където, както е известно, се е родил Аристотел, от чиято уста по думите на Цицерон тече златна река.” [7]

Първите стълкновения на траките с римските легиони са от 188 г. пр. н. е., когато войските на пълководеца Гней Манлий Вулзон са атакувани при гр. Кипсела и при устието на река Марица (в района на Корпилския проход). Римляните се завръщали с богата плячка от Азия след победата над Антиох III Велики при Магнезия. Тогава били нападнати от четирите племена: астии (astii), кени (coeni), мадуятени (maduateni) и корели (corelli), като траките наброявали около 10 хиляди души. Тези тракийски племена населяват района около устието на Марица, проливите и южното Черноморско крайбрежие.

От този момент нататък следват непрекъснати сблъсъци между траки и римляни, особено след като през 149 г. пр. н. е. Македония става римска провинция.

Историкът Йорданес Готски (IV в.) е писал: „Обаче Марк Лукул пръв воювал в Тракия против бесите, които били първи по храброст и слава, и ги победил, а като надвил хемимонтите, поставил под римска власт Пулпудева, който сега се нарича Филипопул, и Ускудама /сега Адрианополис (Одрин)/. Той превзел също и градовете, които са накацали по Понтийския бряг, т. е. Аполония (Созопол), Галата, Партенополис, Томи и Истрос, а след това покорил всичките места чак до Дунава” [8] От картата в Приложение № 3, използвана през I в. пр. н. е., става ясно, че в земите на бесите може да се навлезе само през Родопски проход в района на средното течение на р. Места. Походът на Марк Лукул се състоял през 72 г. пр. н. е. и целта му не е била да превземе земята на бесите, а да премине към Тракия и да стигне до богатите елински градове по Черноморското крайбрежие. В записката на Йорданес Готски се споменава, че Лукул е разбил хемимонтците, като авторът вероятно визира одриската войска. Тогава Одриското царство е съставено от одриси и асти. Астите (оттам идва названието на бирата „Астика”) са тракийско племе, живеещо в планината Странджа, наричана от римляните Хемимонт (Червената планина – има много желязна руда и почвата червенея).

След Лукул битка с бесите води бащата на първия римски император Октавиан Август – Гай Октавий. След като през 60 – 59 г. пр. н. е. Гай Октавий е допуснат до светилището на Дионис и получава прорицание, че синът му ще стане велик като Александър

КРАЯТ НА СВЕТИЛИЩЕТО

Автор: Admin

Вторник, 25 Март 2014г. 12:13ч. - Последна промяна Вторник, 25 Март 2014г. 12:14ч.

Македонски, още през 59 г. пр. н. е., той се връща и вдига оръжие срещу бесите. Управител е на провинция Македония и води римските легиони. Може да се предположи, че е решил да ограби светилището. Опитът му обаче не успява.

Но желанието за ограбване на светилището не изчезва. Когато малко след това, от 57 г. пр. н. е. до средата на 55 г. пр. н. е. за управител на Македония е назначен тъстът на Гай Юлий Цезар, Луций Калпурний Пизон Цезонин (който от 15.03.58 г. до 14.03.57 г. пр. н. е. е бил консул на Рим) за бесите отново настъпват тежки времена. За това говори известният оратор Марк Тулий Цицерон, който се е надявал да стане управител на Македония. В прословутата си реч: Цицерон срещу Пизон („Oratio in L. Calpurnium Pisonem”), произнесена през 55 г. пр. н. е. в римския Сенат, Цицерон казва: „Вярваш ли, че ние не сме проследили достатъчно злините и бедствията, които твоята власт е причинила на провинцията? (...) И ти също, като се беше продал на цар Котис (цар на Одриското царство) за триста таланта нареди да посекат със секира Рабокент, един от първенците на племето беси, ако и да беше дошъл в твоя стан като пратеник и да ти обещава от страна на бесите голяма помощ и подкрепа от пехотинци и конници. И ти погуби не само него, но и останалите пратеници, които бяха дошли заедно с него, и главите им продаде на цар Котис. (...) Ти ограби светилището на Юпитер Свелсурд, най-старото и най-таченото у варварите светилище. Безсмъртните богове накараха нашите войници да изкупят и твоите престъпления; те бяха сполетени от една нова болест и никой не можеше да се излекува, щом веднъж е заболял. Никой не се съмняваше, че нарушението на гостоприемството, убийството на пратениците, престъпното предизвикване на послушните съюзници към война (дентелетите, нападнати от Пизон) и ограбването на светилището са причинили това отчаяно състояние.”

[\[9\]](#)

Дали Л. К. Пизон Цезонин е ограбил централното светилище на Дионис в Родопите? Така твърди Цицерон. Във всеки случай е ограбено светилище на Дионис и това е означавало, че римляните не се спират пред нищо, включително и светотатство. Цицерон назовава бога Юпитер Свелсурд както са го наричали римляните: Юпитер римляните наричат Зевс, а вече знаем, че Зевс на тракийски е Збелсурд (мятащият мълнии). Тъстът на Юлий Цезар – Пизон Цезонин е осквернявал и друг път олтари на чужди божества. Както свидетелства християнският апологет Тертулиан: „Консулите Пизон и Габиний разрушили олтарите на Серапис, Изида, Харпократ и Кинокефал...” [\[10\]](#)

Този римски политик, чувствайки силата си благодарение на огромната власт на неговия зет Юлий Цезар, е извършил доста беззакония като управител на провинция

Македония. В „Реч за консулските провинции” Марк Тулий Цицерон изброява част от тях и призовава Пизон да бъде отстранен. [\[11\]](#)

Същността на тези беззакония се състои в ограбване на тракийското население директно и чрез продажба на правото да се събират данъци, което е довело до разоряване на големите градове в провинцията. Пизон стигнал дотам, че започнал да напада съседните тракийски племена, дори нападнал винаги верните на Рим дентелети. Вероятно при един от тези набези е било ограбено светилището на Дионис в земите на бесите. Като отговор на неговите беззакония и грабежи меди, дентелети, дарзани се обединили и нападнали провинция Македония, опустошили я, дори едва не превзели Тесалоники (дн. Солун). Пътят по Беломорието Виа Егнация бил прекъснат. Редът в района бил възстановен чак към 49 г. пр. н. е. – 5-6 години след като Пизон не бил вече управител на провинция Македония.

Големите конфликти в Римската империя - Гражданските войни между Сената и Триумвиратите се решавали на Балканите. Това означава, че траките са вземали пряко участие в бойните действия със свои военни контингенти. Така в битката при Фарсала (близо до дн. гр. Лариса) между Юлий Цезар и Гней Помпей Велики през 48 г. пр. н. е. Садала – син на току-що починалия одриски цар Котис се включил с войска на страната на Помпей. На негова страна се сражавал и Раскупор, бъдещ тракийски владетел и създател на Сапейската династия. Това е времето, когато сапейте – едно от племената от племенния съюз на бесите, се опитало да овладее властта в Одриското царство. Била създадена Сапейска династия в тройния съюз сапей – одриси – асти.

След убийството на Юлий Цезар на 15 март 44 г. пр. н. е. убийците Марк Юлий Брут и Гай Касий Лонгин бягат от Рим. Касий отива в провинция Сирия, а Брут идва в провинция Македония. През 43 г. пр. н. е. и двамата са утвърдени за управители на съответните провинции. Идвайки в Македония, Брут свързва съдбата си с тази на траките.

В Македония Брут разполага с 8 легиона, което означава около 45 000 войници. За да се укрепи, той решава да предприеме поход срещу бесите. Помага му салеийският династ Раскупор. Добре познаващ района, Раскупор превежда легионите през прохода в Родопите в района на Доспат. Така благодарение на предателството на салеийския династ Раскупор бесите са разбити и се оттеглят навътре в планината. Римският сенатор Брут, който до този момент не е предвождал войски, е обявен от войниците за император (по време на републиката тази титла означава и „командващ” и се присъжда от войниците на техния командир при важна победа). След предателството на Раскупор

сапейте прекъсват окончателно връзките си с бесите и заедно с одрисите застават на страната на Рим.

Решителната битка между републиканската армия на Брут и Касий и цезарианската армия (армията на втория триумвират) на Марк Антоний и Октавиан се състояла през октомври 42 г. пр. н. е. край гр. Филипи (до дн. Драма). Републиканците имали 21 легиона (около 100 000 войници), а цезарианците – 23 легиона, или общо над 200 000 войници. На страната на републиканците участвал салеийският династ Раскупор (Раскупорис) с 3 000 конници, а на страната на цезарианците – брат му Раскос също с 3 000 конници. Републиканците били разбити, Брут и Касий се самоубиват. От ситуацията се възползвал Раскупорис, който с помощта на Рим се обявил за владетел на цяла Тракия. Така било поставено началото на Сапейската династия в Одриското царство, която управлявала до превръщането му в римска провинция през 45 г. През следващите десетилетия всички удари върху бесите са ставали с участието на върхушката на близкото, родственото им племе на сапейте. Раскупорис установил своята резиденция в Бизия. След него владетел на Одриското царство станал синът му Котис, по-голям брат на Реметалк I.

При следващата голяма битка край Акций (при устието на р. Аксиос – дн. Вардар) през 31 г. пр. н. е. между войските на Марк Антоний и Клеопатра от една страна и Октавиан (бъдещият император Октавиан Август) от друга страна взел участие и Реметалк I, син на Раскупорис. В началото той бил на страната на Антоний, но когато видял, че ще загубят битката, преминал с войниците си на страната на Октавиан. Бил толкова надменен, че започнал да се хвали с предателството си. По този повод Октавиан, макар и доволен от действията на Реметалк I, заявил: „Обичам предателството, но не похвалявам предателите.“ Посоченият Реметалк I е брат на Котис, първият син на Раскупорис. Котис не е сапейско, а одриско име. Давайки одриско име на сина си, Раскупорис поискал поне формално да се доближи до старата Одриска династия. Това не било достатъчно и одриси и асти непрекъснато водели династични борби срещу сапейте.

Голям удар срещу бесите нанася Марк Луциний Крас. От 15.03.30 г. пр. н. е. той е консул (командващ войските и висш администратор за 1 година). През 29 г. пр. н. е. бастерните (племе, живеещо на север от Дунав) преминава река Дунав и заедно с живеещите южно от Дунав дардани и трибали (дарданите – дн. Сърбия, трибалите – дн. Сърбия и Видинския район) нападат съюзниците на Рим – дентелетите. „... Тогава Крас, било за да помогне на Ситас – слепия цар на дентелетите, било че се страхувал особено много за Македония, излязъл насреща им.“ [\[12\]](#)

Преследвайки бастерните, Крас навлязъл в Мизия, разбил мизите, собственоръчно убил царя на бастерните Делдон. Понеже настанала зима, се завърнал в Македония.

На следващата година (28 г. пр. н. е.) бастерните отново нападнали дентелетите и Крас отново се притекъл на помощ с римските легиони, разбил бастерните и им наложил тежки мирни условия. Този път решил да накаже и племената, които го нападнали предишната зима, когато се връщал в Македония. Той разбил медите и сърдите и заповядал да отрежат по една ръка на всички пленници. Неговата жестокост потресла всички и направила за жестокостта на неговия дядо и съименик Марк Луциний Крас, който през 71 г. пр. н. е. в Италия разбил армията на робите, предвождани от Спартак (тракиец от племето меди). Крас-старши убивал всеки десети легионер от своята армия, показвал признак на страх. През 28 г. пр. н. е. Крас „опустошил земите и на останалите траки, освен на одрисите. Тях пощадил, понеже са почитатели на Дионис, а в това време го посрещали без оръжие. Подарил им и земята, в която честват бога, като я отнел от бесите, които я владеели.” [\[13\]](#)

От това време (28 г. пр. н. е.) до превръщането на Одриското царство в римска провинция през 45 г. от н. е. владетелите на одрисите са напълно зависими от Рим. При заплахата от антиримски брожения или въстания одриските царе са подпомагани от редовна римска армия и римски командири. Давайки част от земята на бесите на Одриското царство, Крас цели да противопостави беси и одриси. През следващите години няма сведения за битка между беси и одриси. Очевидно тогавашния одриски цар Котис е приел формалното разширяване на държавата си, но фактически не е влязал в земите на бесите. По-голяма грижа са му били династичните борби срещу свалената Одриска династия. През 22 г. пр. н. е. борбата се изострила и било възможно да се насочи срещу зависимостта от Рим. Тогава управителят на Македония Марк Прим дошъл с войска. Вероятно по време на безредиците цар Котис е загинал. Римляните утвърдили на негово място синът му Раскупорис II, който бил подпомогнат от чичо си Реметалк I.

В Рим върховната власт постепенно преминава в Октавиан Август и през 27 г. пр. н. е. той е обявен за император. За кратко Империята се успокоява, но към 16 г. пр. н. е. пак започват вълнения. Избухнали въстания в Алпите, в Далмация и Иберия, онордиските (племе, живеещо на юг от Дунав в съседство с трибалите) опустошили Македония.

Избухнал стихийен бунт и при бесите. Срещу бунтовниците излязла одриската войска на Реметалк I (чичо и настойник на синовете на загиналия през 22 г. пр. н. е. Котис). В помощ на одрисите била и римската войска, начело с Марк Лолий. Бесите били разбити и се оттеглили в планините.

КРАЯТ НА СВЕТИЛИЩЕТО

Автор: Admin

Вторник, 25 Март 2014г. 12:13ч. - Последна промяна Вторник, 25 Март 2014г. 12:14ч.

При тези обстоятелства беският жрец Вологес, опасявайки се от разграбване на светилището, призовал към въстание. Както казва Дион Касий, Вологес направил няколко предсказания, въодушевил бесите и съседните племена. Въстаниците разбили армията на Раскупорис II (син на Котис), убили самия Раскупорис II. Тогава към въстаниците се присъединила армията на чичото на Раскупорис II – Реметалк I, а самият Реметалк I избягал при римляните. Преследвайки го, Вологес нахлул в Херсонес (дн. п-в Галиполи) , опустошавайки страната.

“И така, поради това, пък и поради безчинствата на спалетите в Македония, било възложено на Луций Пизон (Луций Калпурний Пизон Фруг, през времето 15 – 14 г. пр. н. е. е консул на Рим), който по това време (13 – 11 г. пр. н. е.) управлявал Памфилия (римска провинция в Мала Азия) да се отправи срещу тях. Бесите, щом узнали, че той идва, завърнали се в пределите си. Пизон стигнал в земята им, бил победен най-напред от тях, но успял и сам да им нанесе поражение и опустошил както тяхната страна, така и земята на съседите им, които били въстанали заедно с тях

”
[14]

В тези няколко реда се крие най-страшната трагедия за бесите. Това е времето, когато Вологес, бидейки жрец и пророк, е видял края и е укрил светилището в пещерите. Бесите са били готови да се противопоставят на одрисите, но не и на римската военна машина.

След прогонването на одриските войски Вологес почувствал, че разединените траки вече не са това безкрайно море, в което всеки нашественик може да се удави. Той взел най-тежкото решение – да сложи край на светилището, като го укрие и недопусне оскверняването му. Вероятно преди пристигането на легионите на Л. К. Пизон Фруг светилището вече е било укрито в пещерите на Западните Родопи. Огромните жертви и унищожаването чрез палежи на част от горите променили облика на района около светилището и скоро пътищата към него били забравени.

В пещерите се укриват свещените предмети и най-ценните дарове. Може би там са укрити и книгите на Орфей с прочутата му египетска лампа? Дали е имало книги на

КРАЯТ НА СВЕТИЛИЩЕТО

Автор: Admin

Вторник, 25 Март 2014г. 12:13ч. - Последна промяна Вторник, 25 Март 2014г. 12:14ч.

тракийски език (бески език) също като известните тракийски таблички? Дали са запазени прорицанията на ясновидеца Орфей? На тези въпроси може да бъде отговорено само ако бъде намерено светилището. Но до тогава ракитовци ще пазят в паметта си съхранената легенда за златните рудници в местностите Ремово и Брезе и за златния стан за сечене на монети, укрит някъде из пещерите.

Вологес укрива светилището и заличава всички следи. Остава само старият тракийски път, системата от кули и светилища около връх Сютка. Остава легендата за Златните портици между столицата на бесите Бесапара и светилището. Остават имената на местностите – Мантарица (земя на прорицатели), Дрънтовица (мястото на дионисиите и кукерските празници), река Долдорана (златния дол), с. Бабек (напомнящо за името на бог Баал, Ваал), Джаневра (някогашно гетуезко селище), с. Фотиново (Фотун, напомнящо Фаетон и култа към Слънцето) и т. н.

Вологес е убит, както и мнозина беси. Много други са пленени от Пизон през тази 11 г. пр. н. е. и откарани в робство. Римляните ги оковали във вериги и ги подкарвали към робските пазари. Но както казва Аний Флор били изумени от свободолюбието на бесите: „Но обуздани от Пизон, те проявявали в пленничеството си своята ярост. Като се опитвали да прегризят веригите, те наказвали сами своята свирепост.” [\[15\]](#)

След този жесток погром независимите тракийски племена утихват за 2-3 десетилетия. Реметалк I, който се държи като истински васал спрямо римляните, се укрепва на престола на одриската държава. Император Октавиан Август дори му помага да разшири териториите си и към края на царуването му – 12 г. от н. е., Одриското царство достига размерите от най-добрите си години по времето на Ситалк през V в. пр. н. е. Реметалк I дори получава римско гражданство, подарено му от Октавиан Август. Римското му име било Гай Юлий I Реметалк (Gaius Julius Roometalces). С образите на Август и Реметалк I са сечени монети в Калхедон (град на Босфора срещу Бизантион) и във Бизантион (дн. Истанбул).

След смъртта на Реметалк I Октавиан Август се разпоредил с Одриското царство като със своя собственост. Той го разделил на две части, като границата между тях била планината Хемус (Стара планина). Богатата и добра южна част дал на сина на Реметалк I – Котис, а бедната и размирна северна част (дн. Северна България) дал на брата на Реметалк I, носещ името Раскупорис. Раскупорис бил недоволен и скоро с измама убил Котис, но самият той бил хванат от римляните, изправен пред римския Сенат, осъден на заточение в Африка, но скоро след това бил убит. Северната част на царството била дадена на Реметалк II – син на убития Раскупорис.

Следващият римски император Тиберий (14 г. – 37 г.) определил за настойник на децата на Котис бившия римски претор Гай Требелин Руф. Така на практика Одриското царство се управлявало директно от Рим. Требелин Руф бил безцеремонен в отношенията с траките. Скоро започнало да се натрупва недоволство, което довело до избухване на въстание. През 21 г. въстават диите, койлалетите и част от одрисите. В това време цар Реметалк II е бил в района на Филипопол. Въстаниците обкръжили града, в който се затворила войската на Реметалк II. По този повод Тацит пише: „Койла летите, одрисите и диите, силни племена, се заловили за оръжие под предводителството на разни началници, но еднакви по своята незнания. Това била причината, че не могли всички да се съединят за страшна война.”

[\[16\]](#)

Обединените усилия на одriskия цар и на Публий Велей, който командвал най-близката римска войска (от Мизия, която от 12 г. пр. н. е. е римска провинция), довели до бързия разгром на въстанието. Млади и неопитни, слабо въоръжени, въстаниците станали лесна плячка за римляните и одriskата царска войска.

През 26 г. от н. е., когато консули в Рим са Гней Корнелий Лентул Гетулик и Гай Келвизий Сабин избухва ново въстание, този път на планинците. Според проф. Велизар Велков тези планинци са бесите. Причината отново е основателна – нежелание да изпращат своите младежи в римската войска, с която да воюват в далечни земи. Римляните правят опити да изпращат тракийските младежи в римските легиони, смесени с други народи и в далечни краища на света. Това противоречи на старите традиции, според които дори когато помагат, траките са обособени в отделни военни части със свои командири. Положението е нетърпимо и избухва въстание. „Освен нравът им, причина за въстанието бил отказът им да допуснат да бъдат събирани за нашата войска най-здравите им синове. Те били свикнали да се покоряват дори и на царете си само по желание, а и когато пращали със съседните народи. Сега обаче се разнесъл слух, че ще ги разпръснат и разпратят по разни страни смесени с други племена.” [\[17\]](#)

Вестта, че ще вземат младежите им, развълнувала бесите. В своята книга „Записано на камък” проф. Велизар Велков пише: „Хората разбрали, че това е стъпка към тяхното окончателно поробване. Траките се събрали и изпратили свои представители при римския управител Попей Сабин. Те заявили, че „ако искат да им натрапят робството като на победени, то у тях има оръжие, младежи и решителност да защитят свободата си или да умрат.” Те припомнили своите яки крепости в планината и заплашвали, че ще се борят докрай.” [\[18\]](#)

Като очаквал помощ от одриския цар Реметалк II, а така също и от римските войски в Мизия, Сабин отговорил на пратениците-беси уклончиво. Но когато пристигнали одрисите и управителят на Мизия Помпей Лабен довел един римски легион, Сабин повел войските към неприятеля в планината, „който бил вече заел горските планински теснини. Една част от неприятелите, които били по-смели, се показвали вече по откритите хълмове. Римският военачалник се приближил с войската си до тях и лесно ги изтикал оттам, без да пролее много варварска кръв, понеже убежищата им били наблизко. След това укрепил на това място своя стан и завзел със силен отряд една тясна планинска верига, която се простирала с еднаква височина до близката крепост, заета от голям брой въоръжени и невъоръжени защитници; същевременно изпратил отряд стрелци срещу най-буйните, които скачали пред укреплението с песни и в такт по обичая на своя народ.” [\[19\]](#)

Когато римските легиони се придвижили напред, изтласквайки бесите пред себе си, завзетата от въстаниците територия била оставена на одриските войски на Реметалк II. Сабин им разрешил да грабят и безчинстват в селищата на бесите, като им поставил условие вечер да се крият в укрепления си лагер. Отначало одрисите спазвали условието, но после потънали в пиянство и безпаметност, започнали безгрижно да заспиват извън лагера. Като видели това, бесите решили да ги атакуват. Те се разделили на два отряда: единият трябвало да атакува римляните, а другият – одрисите. Атаката срещу римляните е била за заблуда – за да не чуят другата битка и да не се притекат на помощ на одрисите. Атаката била извършена през нощта. Бесите нападнали устремно неприятеля и като избивали одрисите, викали, че са бегълци и предатели, вдигнали оръжие да поробят себе си и отечеството си.

Макар одриската войска да е била обучена и построена по римски образец, водачът им Реметалк II е бил сапейски династ. Навярно много от войниците са били от племето сапеи. Имайки предвид това, действията и виковете на бесите са разбираеми – сапеите са клон, родствено племе на бесите. Те наистина са дошли да поробват себе си!

На другия ден Сабин изкарал римската войска на равно открито място срещу тракийската крепост, като мислел, че бесите, опиянени от успеха, ще излязат на открит бой. Когато видял, че няма да излязат, заповядал да се обкръжи крепостта и околните ѝ хълмове с редути, които били построени на подходящи места. Когато редутите били свързани с окопи, крепостта била обкръжена в окръжност, като дължината на тази окръжност била около 6 километра. След това започнал да стяга обръча, като при всяко придвижване напред издигал насип, от който римските войници да хвърлят камъни, копия и запалени стрели върху близкия вече неприятел.

Когато римляните стегнали обръча, те отрязали бесите от водоизточниците. На въстаниците им останал само един извор. Това предрешило борбата. Жаждата станала непоносима, започнали да измират хора и добитък, защото в крепостта освен жените и децата, бил затворен и добитъкът. Трупове на хората и на животните били навсякъде. Миришело на кръв, на гнило, на зараза. Стените на крепостта били здрави, но надежда за спасение нямало. Ето какво пише проф. Велизар Велков за края на въстанието: „Обсадените не издържали. Появили се и раздори. Един от ръководителите, Динис, заедно с част от възрастните и по-голямата част от жените се предал на римляните. Раздвоили се и младите. Едни последвали повика на Тарс и масово се самоубивали. Повечето обаче начело с Турас решили да пробият римската обсада и да се измъкнат. Те предпочели смъртта пред робството. През следващата тъмна нощ в тежко сражение, в което трудно се различавало кой е враг и кой е свой, всред виковете на мъжете и писъците на жените и децата, малцина успели да се измъкнат, а останалите загинали или се предали.” [\[20\]](#)

Римският автор Корнелий Тацит е осъзнавал, че бесите са най-големите противници на римската експанзия. Независимо от това разказът е изпълнен с такива подробности, които издават вълнението и уважението на римлянина. Траките пълнели рововете, изкопани от легионерите, с камъни, колове, дървета, дори с трупове. Валял проливен дъжд и от това нощта ставала още по-страшна. Чак на разсъмване малцината, които не успели да се измъкнат и не били убити, били изтласкани в най-високата част на крепостта и били принудени да се предадат.

Траките от близката околност доброволно се покорили. През тази страшна 26 г. рано настъпила сурова зима. Римляните се оттеглили, без да преследват избягалите по планината. но и така погромът е бил жесток. Така бил сложен край на съпротивата на независимите тракийски племена.

За потушаването на въстанието Сабин получил триумфални отличия в Рим, а бесите повече никога не се изправили като военна сила. Независимо от това римляните живеели с мисълта, че са тлеещ вулкан. Ето защо: „Великият император на Древния Рим Траян през 105 – 106 г. (в началото на нашата ера) изселва бесите като роби на север от Дунав. По време на древноримското владичество всички тракийски племена бяха роби. От тук и се образува Бесироби, а по-късно Бесараби. На север от Дунав бесите като войнствено племе, както по-късно хан Аспарух, овладяват положението над гетите, даките, сарматите. Постепенно от племето беси се издигат няколко души за князе на гетите и даките.

По-късно цяла Влахия от името Беси роби се нарича Бесарабия. След обединението на Влахия и Молдова в едно княжество Румъния името Бесарабия се съхранява само за онази част територия между Прут, Дунав и Днестър, ...” [\[21\]](#)

През 45 г. от н. е. Одриското царство на Реметалк III е унищожено от император Клавдий и се появява римската провинция Тракия.

В Западните Родопи останалите беси постепенно възприемали римския начин на живот. Дори част от топонимните названия били преведени на латински, за да бъдат разбираеми за римляните. За бесите се заговорило отново при разпространението на християнството. Процесът на християнизацията е свързан с името на римския мисионер Никита Ремесиански.

[\[1\]](#) Аристотел, Вж. „Извори”, С., 1949, стр. 125

[\[2\]](http://www.kaloianovo.org/info/catalog-kaloianovo.pdf) <http://www.kaloianovo.org/info/catalog-kaloianovo.pdf>

[\[3\]](#) „Древният рудник за злато Перперикон край село Стремци, Кърджалийско”, Васил Атанасов, Минно-геоложки университет „Св. Ив. Рилски”, София 1700, България – <http://www.mgu.bg/annuaire/publication/2002/bg>

КРАЯТ НА СВЕТИЛИЩЕТО

Автор: Admin

Вторник, 25 Март 2014г. 12:13ч. - Последна промяна Вторник, 25 Март 2014г. 12:14ч.

/
gpf
/
docladi
—
pdf
/
Atanasov
—
b
.
pdf

[4] Вж Приложение 4 карта на тракийските племена и гръцката колонизация VIII – VI в. пр. н. е., История на България, том I, стр. 122 - 123

[5] Траянови врата – уникална крепост <http://big.bg?modules/news02/print.php?storid=14979>

[6] [http://bgrod.org/Traki/index.php?p=Amian Marcelin](http://bgrod.org/Traki/index.php?p=Amian%20Marcelin)

[7] Пак там

[8] Йорданес Готски (IV в.), „За произхода и деянията на готите“; <http://bgrod.org/Traki/index.php?p=Yordanes>

[9] <http://bgrod.org/Traki/index.php?p=Ciceron>

[10] <http://www.triniti-bg.org/papers/tertulian/005.php>

[11] <http://lingvo.asu.ru/latin/texts/cicero03.html>

[12] <http://bgrod.org/Traki?index.php?p=DionKasius>

[13] Пак там

[14] <http://bgrod.org/Traki?index.php?p=DionKasius>

[15] <http://bgrod.org/Traki?index.php?p=AnijFlor>

[16] <http://bgrod.org/Traki?index.php?p=Tacit>

[17] <http://bgrod.org/Traki?index.php?p=Tacit>

[18] <http://kdimov.hit.bg/novo.html>

[19] <http://bgrod.org/Traki?index.php?p=Tacit>

[20] <http://kdimov.hit.bg/novo.html>

[21] Иван Дундаров – Председател на Съюза на бесарабските и таврийски българи <http://>

КРАЯТ НА СВЕТИЛИЩЕТО

Автор: Admin

Вторник, 25 Март 2014г. 12:13ч. - Последна промяна Вторник, 25 Март 2014г. 12:14ч.

---

besarabia

.

hit

.

bg

/

istoria

_

bg

.

htm

Свилен Топчиев - СКАЗАНИЕ ЗА БЕСИТЕ, ОРФЕЙ И ДИОНИСИЕВОТО СВЕТИЛИЩЕ